

УДК 336.226.331

Помулєва.В.М.¹, Федюк Д.О.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-617 НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

Акцизний податок – це непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари, що включається до ціни цих товарів і сплачується в кінцевому підсумку покупцем.

Обчислення сум податку з тютюнових виробів здійснюється одночасно за адвалерними та специфічними ставками.

При визначенні податкового зобов'язання на сигарети одного найменування сума акцизного податку, обчислена одночасно за встановленими адвалерною та специфічною ставками, не повинна бути меншою встановленого мінімального акцизного податкового зобов'язання.

Специфічна ставка встановлена у гривнях за 1000 шт. сигарет, адвалерна - у відсотках від вартості. Ставка мінімального податкового зобов'язання за своєю природою також є специфічною.

Наявність мінімального податкового зобов'язання означає, що платник податку має розрахувати своє податкове зобов'язання шляхом додавання сум, обчислених окремо за кожною ставкою: суми податку на основі специфічної ставки (907,20 грн./1000 шт. у 2020 р.) та адвалерної (12% від задекларованої максимальної роздрібної ціни).

Якщо отримана сума податку є нижчою за мінімальне податкове зобов'язання (1213,61 грн./1000 шт. у 2020 р.), тоді сплачується сума мінімального податкового зобов'язання, якщо ж розрахована сума податку вища за мінімальний рівень, то сплачується податок, розрахований платником.

Таким чином, для держави застосування механізму мінімального податкового зобов'язання є своєрідною гарантією отримання стабільних надходжень від акцизного податку.

Базою оподаткування у разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних тютюнових виробів є їх величина, визначена в одиницях виміру кількості товару.

У разі обчислення податку із застосуванням адвалерних ставок базою оподаткування є вартість імпортованих/реалізованих тютюнових виробів, вироблених на митній території України, за встановленими

імпортером/виробником максимальними роздрібними цінами з урахуванням податку на додану вартість та акцизного податку.

Отже, база оподаткування акцизом включає собівартість, специфічну та адвалерну компоненти акцизного податку, а також ПДВ.

На все це нараховується ще й роздрібний акцизний податок.

Адже з 1 січня 2015 року відповідно до Закону України від 28 грудня 2014 року №71 VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи” запроваджено акцизний податок з роздрібною продажу підакцизних товарів, який за змістом є додатковим адвалором, оскільки сплачується як відсоток від кінцевої вартості тютюнових виробів (з урахуванням ПДВ).

Базою оподаткування акцизного податку з роздрібною торгівлі тютюнових виробів є їхня вартість (з ПДВ), реалізованих через роздрібну торговельну мережу (п.п. 214.1.4 ст. 214 ПКУ). В даному випадку прослідковується навіть не подвійне, а потрійне оподаткування.

Між тим, Україна в рамках Угоди про Асоціацію з країнами ЄС взяла на себе зобов'язання наблизити ставки акцизного податку до рівня ЄС, та згідно з Директивою 2011/64/ЄС мінімальний рівень акцизного податку до 2025 року має збільшити до 90 євро за 1 тис. сигарет.

Акцизний податок - це чи не єдиний податок, у якому розширення бази оподаткування, механічне підвищення ставок відразу ж призводить до збільшення податкових надходжень без соціально-економічних спротивів, оскільки специфічний акциз класично призначається на споживання високорентабельних, монопольних товарів і товарів, які шкодять життю та здоров'ю громадян, до яких належать і тютюнові вироби.

Таким чином, в Україні в оподаткуванні тютюнових виробів акцизним податком використовується досить складна система ставок, яка не дозволяє однозначно оцінювати вплив законодавчих змін на обсяги бюджетних надходжень, а також обґрунтовано прогнозувати такі надходження. Адже чітко відокремити специфічну та адвалерну компоненту практично неможливо.

Уряду необхідно вдосконалювати як механізм нарахування акцизного податку, так і шукати можливість скасування акцизу з роздрібною продажу з одночасним підвищенням розміру мінімального акцизного зобов'язання з тютюнових виробів або перекладення зобов'язання сплати 5% акцизу з роздрібною на оптового торговця. Це дозволить забезпечити викорінення можливості ухилятися від сплати податків та ліквідувати практику подвійного оподаткування.